

Vårens och sommarens fester

Det finns numera ett stort antal böcker som behandlar helgsederna och deras historiska bakgrund. Endast en liten del av dem är skrivna av utbildade traditionsvetare som på ett seriöst sätt försöker klargöra historiska sammanhang och sätta in sederna i dagens samhällstradition. I många av böckerna är inte heller kulturhistorien huvudsaken utan sedernas historiska bakgrund är en inledning och ett komplement till andra teman. Än är helgsedernas historia kombinerad med matrecept, dukningar och menyförslag för helgerna, än ingår i böckerna pyssel, lekar och sånger för barn. Det kan vara fråga om böcker av ren turistbroschyrskaraktär, eller om påkostade presentböcker med högklassiga bilder, eller böcker med en speciell vinkling, t.ex. den religiösa bakgrunden till olika fest-seder.

Juha Nirkkos serie i tre delar om de finska helgtraditionerna kan inte undantagslöst inordnas i någon av de ovannämnda kategorierna. Han är en kunnig folklorist och festsedsforskare, men han har inte gått in för att skriva traditionella historiskt förklarande böcker. Han har i stället låtit materialet tala. Böckerna består av ett stort antal relativt korta oftast personligt hållna texter. Här finns personliga minnen som skrivits ner som svar på frågelistor, men merparten av beskrivningarna är hämtade ur tryckta verk, ur skönlitteratur, memoarer, dagböcker, tidningar och olika slag av småskrifter, t.ex. studenttidningar och politiska publikationer.

Den första boken i serien handlar om julperioden fram till Knut, den andra om fastlag och påsk. Den nu aktuella boken¹ behandlar festerna under maj till november, dvs. bland annat valborg, Kristi himmelsfärdsdag, pingst, midsommar, kekri och haloween. Merparten av boken behandlar naturligt nog valborg och midsommar. Nirrko utgår således från nutiden

och tar upp de fester som i dag finns i almanackan och som ingår i vår egen årscykel. Alla fester är dock inte med. Mors dag och fars dag saknas liksom också sju-sovardagen och andra mindre märkes- eller flaggdagar. I början finns en förteckning över märkesdagarna i den äldre finska kulturen. De flesta av dessa har i dag inte längre kvar sina egna gamla traditioner, t.ex. Urbanus, Nikodemus, Jakob, Olof och Simon.

De kulturhistoriska inledningarna är i denna tredje del av bokserien kortare än i de tidigare böckerna. Här finns tre korta inledningar, omfattande ett par sidor, om valborg, midsommar och kekri (dvs. den gamla finska skördefesten). Efter inledningarna följer beskrivningarna efter varandra utan någon rangordning eller gruppering. Texterna är inte heller kommenterade utan får tala för sig själva. Texten kompletteras av en hel del illustrationer, och dessutom finns många faktarutor som kort förklarar den historiska bakgrunden till olika bruk.

Boken tar upp handskrifter och litteratur som finns på finska. Det betyder att den finlandssvenska kulturen tas upp i sådana fall då t.ex. memoarer har översatts till finska. De östfinska och nordfinska kulturerna är väl representerade, medan t.ex. den åländska midsommartraditionen inte alls finns med (utom en bild). I den mån midsommarfirandet kring majstången beskrivs handlar det om finskspråkiga trakter.

Juha Nirkkos bokserie om årets fester är både informativ och trevlig. Den regionala aspekten (utom för de finlandssvenska områdena) har också kunnat tillfredsställas genom att beskrivningarna kommer från olika områden i Finland. Festtraditionen får ett historiskt djup genom att beskrivningarna representerar olika tider och samhällsklasser. Boken är både informativ för fackfolk och trevlig läsning för en intresserad allmänhet.

¹ Juha Nirrko (toim.): *Juhannus ajallaan. Juhlia vapusta kekriin*. Helsinki, Suomalaisen kirjallisuuden seura 2004. 192 s., ill.

Anne Bergman